

УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ ЯК ПРІОРИТЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасних умовах суспільно-економічного розвитку суспільства виникає потреба у висококваліфікованих, всебічно розвинених спеціалістах, які були б компетентними фахівцями, з індивідуальними якостями, яких потребує світовий ринок праці. Різні психолого-педагогічні дослідження та емпіричний досвід переконують, що ці якості формуються під час навчання вищому навчальному закладі, який формує світогляд випускника, а саме головне що визначає його професійне становлення. **«Університетська автономія** має сприяти досягненню головної стратегічної мети освітньої сфери – конкурентоздатності українського фахівця на глобальному світовому ринку трудових відносин та відповідного здобуття гідного місця Україною в когорті інтелектуальних і високоосвічених європейських держав» [3, с. 6].

Дослідженням встановлено, що університетська автономія тісно пов'язана з національною освітньою політикою. Адже стосунки освіти і держави, школи та церкви у Україні минулих часів, будувалися по різному. По-перше, до середини XVII ст. українські землі входили в основному до складу Речі Посполитої, тобто Польщі. Польська держава, зацікавлена у внутрішній єдності підлеглого населення, покрила Україну сіттю навчальних закладів, в яких урядували єзуїти. Одночасно в Україні було створено сіть національних шкіл із різною підпорядкованістю. Отже, в Україні ще в XVII-XVIII ст. були різні заклади освіти, одні мали автономію інші були залежними від церкви.

Метою даної статті є розкриття цінності університетської автономії як пріоритету національної освітньої політики на сучасному етапі розвитку педагогічної освіти.

Автономія університетів є однією з найстаріших форм самоврядування, яка ще від часів Середньовіччя була причиною суспільного прогресу. Університетська автономія є однією з базових засад демократії та громадянського суспільства. Впровадження основ університетської автономії відповідає потребі подальшої демократизації не тільки академічного життя, а й суспільних процесів у цілому.

Автономія вищих навчальних закладів з урахуванням світового досвіду, будується на принципах, закладених в Ерфуртській Декларації (1996 р.) та Болонській Декларації (1999 р.). Саме ці важливі освітні документи окреслюють роль вищих навчальних закладів та університету, їх місію, автономію та академічні свободи.

За рейтинговою оцінкою університетів світу, яку готує Інститут вищої освіти Шанхайського університету в Китаї, в числі перших п'ятдесяти найкращих 37 місць посідають університети США, які користуються більшою автономією і мають більше академічних свобод у порівнянні з іншими вищими навчальними закладами [4, с. 2].

Університетська автономія – це система самоврядування університетів, яка виключала їх із юрисдикції держави. Вона виникла і склалася в середні віки в Західній і Центральній Європі. В різні епохи і в різних країнах університетська автономія мала різні форми й різні ступені самостійності у вирішенні університетських питань залежно від тих суспільно-політичних умов, що склалися. Університетська автономія дозволяла університетам здійснювати систему виборності керівного і професорського складу. В числі органів самоврядування був свій виборний університетський суд, який мав певні юридичні права. Студенти об'єднувалися в особливі організації – «нації». Як і в середні віки, сьогодні університетська автономія є прогресивним явищем, оскільки дає змогу відстоювати певну незалежність і самостійність у вирішенні важливих навчальних та організаційних питань [1, с. 18].

Автономія вищого навчального закладу – самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом України «Про вищу освіту».

Державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах:

1) сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя;

2) доступності вищої освіти;

3) незалежності здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій (крім вищих духовних навчальних закладів);

4) державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності;

5) державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів, зокрема шляхом надання пільг із сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів вищим навчальним закладам, що провадять таку діяльність [2].

Отже, ми бачимо, що університетська автономія тісно пов'язана з державною політикою.

Система освіти й педагогіки тісно взаємодіє з українською філософією протягом останнього десятиліття, що сприяє розробці методологічних основ модернізації освіти та освітньої політики в Україні, формуванню педагогічного мислення і шкільної роботи у контексті вимог постіндустріальної цивілізації, інформаційного суспільства. Функція освіти – це не менш ефективна форма згуртування суспільства, ніж держава. Але освіта це робить, спираючись на знання, норми моралі, мистецтво, потреби господарства тощо, котрі не вимагають примусу, до якого схильна держава. Тому питання про стосунки освіти і держави завжди було актуальним у суспільстві. Хоча престиж освіти й декларується, її суспільно-інтеграційна роль практично недооцінюється.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Закон України “Про вищу освіту” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Крисоватий А. Автономія університету: коди поступу / А. Крисоватий // Психологія і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 6–10.
4. Мокляк В. Автономія як форма академічної свободи вищого навчального закладу / В. Мокляк // Педагогічні науки : зб. наук. праць. Вип. 61-62 / Полтав. нац пед ун-т імені В.Г. Короленка. - Полтава, 2014. - 259 с.

Олена Корнієнко

УНІВЕРСИТЕТСЬКА АВТОНОМІЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПЕРЕПОНИ НА ШЛЯХУ ДО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Майбутнє людства значною мірою залежить від культурного, наукового і технічного розвитку, зосередженого в центрах культури, знань та досліджень, якими є справжні університети. В Хартії окреслюються фундаментальні принципи, якими мають керуватись університети, щоб забезпечити розвиток освіти та інноваційний рух у світі, сприяти визначенню та поширенню найважливіших цінностей і знань, надаючи суспільству інтелектуальні орієнтири [3]. Тому на даний період перед нами постає проблема автономії та академічної свободи ВНЗ України. В академічному середовищі багато років поспіль точилися розмови про те, що лише незалежний від держави університет із власним, освяченим традицією, статутом може забезпечити дотримання демократичних законів та викоринити корупцію. Говорили також про те, що репутацію, подібну до славетних імен Оксфорду, Гарварду, Сорбони, здатен завоювати в світі лише автономний ВНЗ.

Метою даної статті є розкриття головних засад для створення перспектив та перепон на шляху до вільного університету.

Автономія – право самостійного здійснення влади чи управління, надане навчальному закладу, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом або конституцією. Домагалися права для самоврядного університету зараховувати студентам кредити, отримані в інших ВНЗ, самостійно вирішувати долю кандидатських та докторських дисертацій та на власний розсуд розпоряджатися земельними й іншими ресурсами, що знаходяться на балансі у ВНЗ. Багато розмірковували про те, чи має право університет взагалі називатися університетом, коли в ньому не провадяться серйозні наукові дослідження. Поняття академічної свободи і автономії вищих навчальних закладів близькі, але не ідентичні. Академічну свободу розглядають як право професорсько-викладацького складу вільно